

Larysa B. DUMANSKA,

Senior lecturer of the department of CTS for foreign countries, Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture; 4, Didrikhsona str., Odessa, 65029, Ukraine; tel.: +38 098 3005423; e-mail: dymanskayalarisa@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0933-4360

Galyna M. STEPANIUK,

privat-docent of the department of CTS for foreign countries, Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture; 4, Didrikhsona str., Odessa, 65029, Ukraine; tel.: +38 097 2706963; e-mail: user35524@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-3911-641X

FIXATION OF UKRAINIAN ARCHITECTURAL TERMINOLOGY IN THE LEXICOGRAPHICAL SOURCES OF XIX — BEG. XX CENT.

Summary. The *purpose* of the scientific study is to analyze the reflection of the architectural lexicon in the Ukrainian lexicographical sources of XIX — beg. XX cent. The *choice* of the *topic* of our studies stipulated by practical needs of the society, since the architectural terminology functioning at the current stage is a completely formed microsystem, requiring further development of regularization, standardization and unification of the terminology items. Considering the fact that the analyzed terminology was not the subject to lexicographical description, the *object* of studies focused on lexicons, translation dictionaries, uniform and terminology dictionaries of XIX — beginning of the XX century. The *subject matter* of studies the Ukrainian architectural terminology as a subsystem of the Ukrainian scientific terminology, fixated in dictionaries of XIX — beg. XX c. Analysis of the investigated material is performed mainly by descriptive *method*, conducted by means of classification, linguistic observation of terms functioning in lexicographical and terminographical sources. Enhancement of the process of formation of the Ukrainian architectural terminology is set on XIX — beg. XX c. Both theoretical and applied aspects of the terminology science were investigated in this period, in particular translation dictionaries and lexicons fixating terminological and professional lexis were created. Therefore, a *conclusion* can be made that the lexicographical papers of the period are the rich source of the Ukrainian architectural terminology, valuable pieces of heritage of the Ukrainian lexicography at the stage of its emergence and formation, for the framework of the terminology language planning of the architectural field was developed. The collected and processed material can be involved in the process of compilation of lexicographical sources, specifically terminological, further regularization of modern Ukrainian architectural terminology, thus contributing to strengthening the status of architectural terminology in social life and to providing appropriate level of communication in particular scientific professional sphere.

Key words: lexicography, architectural term, Ukrainian architectural terminology, terminography.

Статтю отримано 3.05.2020 р.

<http://dx.doi.org/10.18524/2307-4558.2020.33.206541>

УДК 811.161.2'373.612'42:070.41

ПОПКОВА Оксана Анатоліївна,

аспірантка кафедри української мови Херсонського державного університету; вул. Університетська, 27, м. Херсон, 73000, Україна; тел.: +38 095 5501230; e-mail: popkova-oxana@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0794-8959

СУЧАСНИЙ ГАЗЕТНИЙ ДИСКУРС ЯК СФЕРА ОБ'ЄКТИВАЦІЇ СКЛАДНИХ СЛІВ

Анотація. У представленій статті проаналізовано роль сучасного газетного дискурсу у збагаченні лексичного складу мови засобів масової інформації складними словами, описано особливості функціонування складних слів у газетно-публіцистичному контексті. **Мета** дослідження — проаналізувати сучасний газетний дискурс з огляду збагачення та поповнення лексичного складу мови складними словами, а також описати особливості функціонування складних слів на матеріалі відомих усеукраїнських газет за 2015–2020 рр. **Об'єктом** дослідження є газетно-публіцистичні тексти як головний чинник поповнення та оновлення української лексики. **Предметом** вивчення є потенціал складних слів у текстах сучасних газет. **Матеріал** дослідження вибрано з відомих усеукраїнських газет за період 2015–2020 рр. **Результати** аналізу особливостей функціонування складних лексичних одиниць у сучасному газетному дискурсі уможливають зробити наступні **висновки:** у сучасному газетному дискурсі фіксуємо чималу кількість складних лексем, що зумовлено основним призначенням ЗМІ — швидко реагувати на злободенні події, процеси, факти сучасності; складні слова використовують досить часто із різною стилістичною метою; вони дають змогу створювати комунікативно-прагматичний ефект, тобто через вплив на читача викликати відповідну реакцію у реципієнта, зменшуючи цим самим складність мовного виразу і водночас збільшити кількість повідомлюваної інформації; основними функціями газетного дискурсу є інформування та вплив на реципієнта за допомогою мовних засобів. У перспективі дослідження убачаємо вивчення стилістичного та комунікативно-прагматичного потенціалу складних слів у різних жанрах газетного дискурсу.

Ключові слова: мова газети, мовна економія, сучасний газетний дискурс, складні слова.

Формування проблеми, визначення актуальності її вивчення. Тексти сучасної української преси, зокрема газет, становлять особливу сферу для функціонування мови, в якій відбуваються процеси, що не тільки відбивають мовленнєву ситуацію взагалі, а й впливають на структуру лексичної системи мови. Внаслідок цього мову використовують як засіб впливу, що має загальні системні та специфічні текстові характеристики. Поєднання цих характеристик зумовлює виконання мовою газет пізнавальної, інформативної, регулятивної та інших функцій [6]. Адже преса постійно віддзеркалює повсякденні зміни у світі, миттєво реагує на різноманітну інформацію із внутрішнього та зовнішнього життя країни, висвітлює факти усіх сфер її діяльності (економічної, соціальної, політичної, законодавчої, науково-освітньої, культурної тощо). «Населення як масовий адресат газетного дискурсу є відірваним від подій у світі (люди не є свідками подій, що відбуваються в іншій частині світу), тому саме журналісти виконують функцію формування думки суспільства» [6]. Сучасний газетний дискурс, зайнявши домінуючу позицію у сучасному суспільстві, активно відображає, збагачує та стимулює процеси поповнення словникового складу української мови.

На думку авторів колективної монографії «Мовні одиниці у газетному дискурсі початку XXI століття», «особливе місце газетного дискурсу пояснюється його затребуваністю у суспільстві, високим рівнем політизації соціуму та роллю ЗМІ у його розвитку» [11, с. 25]. З огляду на це словотвірні процеси в мові сучасної української преси та роль сучасних ЗМІ у збагаченні лексичного складу мови є питанням, яке викликає посилений інтерес у лінгвістів. Отже, процес збагачення складними словами сучасного газетного дискурсу залишається актуальним для вивчення не лише в сфері мовознавчих досліджень а й у сфері соціальних комунікацій, оскільки газетно-публіцистичні тексти мають на меті створювати комунікативний ефект, викликати у реципієнта прагматичне ставлення до тексту повідомлення, а відтак здійснювати прагматичний вплив на читача газетного тексту.

Огляд попередніх досліджень із визначеної проблеми і зв'язок із суміжними проблемами. Упродовж тривалого часу дослідженням газетного дискурсу різнобічно займалися науковці багатьох галузей. Мовознавці переважно досліджували мовні процеси (М. А. Жовтобрюх, В. Г. Костомаров, О. А. Сербенська, Г. Я. Солганик, Р. Фаулер) та окремі мовні явища (емоційно оцінну та знижену лексику: Б. О. Коваленко, Л. О. Ставицька, О. А. Стишов; ідеологічно забарвлену лексику: Г. Б. Мінчак тощо), структурні вияви (К. С. Серажим, А. І. Мамалига), функційно-стилістичні особливості (Ю. О. Арешенков, І. В. Арнольд, Д. Байбер, М. М. Кожина, С. Конрад, Л. І. Мацько, Н. М. Разінкіна, Д. М. Шмельов) газет, тобто риси, які є найбільш притаманними діяльності преси. Структуру та комунікативно-прагматичний аспект сучасного політичного газетного дискурсу ґрунтовно розглядає у своїх дослідженнях А. П. Загнітко. Масово-інформаційний дискурс, до якого входить газетний дискурс, перебуває у колі постійного зацікавлення лінгвістів, оскільки є одним з ключових чинників у формуванні сучасної мовної картини світу та мовленнєвих норм сучасного суспільства. Відтак тенденція до появи у словниковому складі української мови складних слів стає дедалі помітною, адже є об'єктом вивчення у наукових розвідках Л. Є. Азарової, В. О. Горпинича, К. Г. Городенської, Н. Ф. Клименко, Л. П. Павленко, О. М. Рудь та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливо вагомими на сучасному етапі дослідження складних слів (запозичень, неологізмів, оказіоналізмів) у мові сучасної української преси є наукові розвідки К. Г. Городенської, Ж. В. Колоїз, О. А. Мітчук, І. Я. Мисливої-Бунько, Н. О. Попової, О. А. Стишова, О. М. Турчак, Г. В. Шаповалової та ін.

Мета й завдання дослідження. Метою нашого дослідження є аналіз сучасного газетного дискурсу у збагаченні лексичного складу мови складними словами, а також описання особливостей функціонування складних слів на матеріалі відомих усеукраїнських газет за 2015–2020 рр.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих наукових результатів дослідження. Друковані мас-медіа постійно віддзеркалюють усе, що відбувається у світі, фіксують і передають інформацію читачеві, висвітлюють сучасний стан подій, громадську позицію, часові проміжки за допомогою мовної парадигми, що демонструє авторські пошуки в творенні слів. Значна частина таких авторських звернень спонукає до активізування способів словотвору шляхом композиції, юктапозиції, аббревіації, зрощення в газетному дискурсі, а відтак і до активного використання складних слів. Як стверджує О. О. Селіванова, тип дискурсу характеризується «комплексом мовних ознак, особливостями статусу комунікантів, їхньої інтеракції, специфікою інтенційно-стратегічної та інтерпретаційної програм адресанта й адресата, ситуативно-контекстуальних параметрів» [8, с. 86]. Однією з найґрунтовніших типологій дискурсів визнано класифікацію Г. Г. Почепцова [6, с. 75–100], за якою виокремлено теле- і радіодискурси, газетний дискурс, кінодискурс, літературний дискурс, політичний дискурс, рекламний дискурс, релігійний дискурс, театральний дискурс та дискурс у сфері паблік рілейшнз. Автором детально розглянуто дискурси засобів масової комунікації (теле- і радіодискурси, газетний дискурс та ін.), але не виділено інші типи за додатковими параметрами, як-от наприклад у багаторівневій класифікації В. І. Карасика [3, с. 194–284] та К. С. Серажим [7, с. 5–55].

З точки зору К. С. Серажим, яка пропонує виокремити оцінний (або евалюативний) дискурс як різновид практичного дискурсу, оскільки оцінний дискурс дає можливість актуалізувати комунікативну стратегію оцінки події, явища, поведінки людини тощо [7, с. 54–55], можемо стверджувати, що оцінність є однією з характеристик газетного дискурсу, адже допомагає авторові передати зро-

зумілі для читача повідомлення, водночас встановивши зв'язок із читацькою аудиторією. Очевидним є те, що журналіст, повідомляючи факти, відразу створює оцінку соціальних, економічних, політичних явищ, тенденцій, подій, прагне силою слова вплинути на читача і відповідно викликати певну реакцію за допомогою різноманітних лексичних одиниць, серед яких неабияке значення відводимо складним словам.

І це не випадково, оскільки такі слова мають декілька помітних переваг: вони є коротшими, ніж, скажімо, словосполучення або декілька словосполучень чи навіть речень, на основі яких утворені, а це свідчить про те, що вони є «найбільш економним засобом номінації», — як зазначає О. А. Стишов [10, с. 143], По-друге, як наголошує Л. Є. Азарова, «за багатьох комунікативних ситуацій виникає необхідність у висловленні двох ідей однією лексемою» [1, с. 6]. З огляду на це можна говорити про закон мовної економії, що є дуже «вигідним» мовно-стилістичним засобом для журналістів. По-третє, завдяки поєднанню у складних словах різних основ, повних та скорочених слів ці лексеми («вторинні» одиниці, які, порівняно з наявними «первинними» мають меншу кількість елементів (звуків, складів, морфем, слів) здебільшого зберігають тотожну семантику» [5, с. 39], а отже, порівняно з простими є «показниками заощадження мовних засобів на всіх рівнях» [5, с. 39]. Усе вищезазначене має чіткий комунікативно-прагматичний потенціал — викликати у реципієнта друкованого видання якісно нові емоції, судження, асоціації, розвинути уявлення про те чи те явище, і неодмінно, сформулювати певне ставлення до подій і явищ, про які йде мова, аби вплинути й переконати читача.

А. П. Коваль зазначає, що такі лексеми є засобом «акумуляції, стиснення в новоутвореному слові окремих елементів уявлень і емоцій» [4, с. 139], тому мають не лише номінативне навантаження, а й містять у собі чималі стилістичні можливості.

Для аналізу обрано загальнодержавні суспільно-політичні та інформаційно-публіцистичні газети «Літературна Україна», «Україна молода», «Газета по-українськи», «Дзеркало тижня», «День».

У сучасному газетному дискурсі фіксуємо чималу кількість складних лексем, що зумовлено основним призначенням ЗМІ — швидко реагувати на злободенні події, процеси, факти сучасності. Розглянемо деякі з них.

Політична ситуація та військові події в Україні 2013–2020 рр. призвели до утворення на шпальтах авторитетних газетних видань авторських лексичних одиниць: *баботітушки*, *ватотермінатор*, *деенереленерівець* (особа, пов'язана з ДНР та ЛНР), *дітожерець*, *євровата*, *Захарченкотератія*, *зрадобіль*, *Кремлеблюдолиз*, *кримнашист*, *кримоватник*, *кулявлоби*, *мліпунтин*, *Медведчукобан*, *славороска*, напр.: *Всенародне волевиявлення на животрепетну тему — «росієвизьминас»* (День. — № 150–151. — 21–22.08.2015); *Саме тому «Кримнаш» насамперед, спрямований на спробу «кремлівських» утриматися* (День. — № 150–151. — 21–22.08.2015); *Сьогодні можемо говорити, що Володимир Івасюк знову випередив свій час і став піонером славнозвісного «Ленінопаду», котрий нещодавно пронісся Україною, наче свіжий вітер з карпатської полонини* (ЛУ. — № 11 (5794). — 16.03.2019).

Для підсилення експресивності газетно-публіцистичного тексту, ефективності висловлюваної думки, з метою переконання читача, автори використовують лексичні новотвори, що становлять собою редуплікацію (найбільшу кількість зафіксовано дієслівних та прикметникових повторень-новотворів одного і того ж або синонімічного мовного сегмента) з метою передати значення невизначено великої кількості явищ або посилення важливих одиниць в тексті, вираження суб'єктивно-оцінного значення предмета, його якості, колір, розмір, стан тощо: *шляхи-дороги*, *сало-м'ясо*, *сьогодні-післязавтра*, *сніжно-білесенько*, напр.: *Тягар можна нести, і витримати, і винести-знести, а втрату...* (ЛУ. — № 27–28 (5810–5811). — 03.08.2019); *У задумі й ностальгії, тамуючи біль пам'яті (його неможливо заховати й оминутти), читаю-перечитую розділ «Франко. Сто літ самоти»* (ЛУ. — № 27–28 (5810–5811). — 03.08.2019); *А земляки з України пеклися-клопоталися перед російським царем* (ЛУ. — № 21–22 (5704–5805). — 01.06.2019); *Загалом у Західному Поліссі можна знайти понад 200 відтінків закам'янілої смоли — від льодово-прозорого та молочно-білого до медово-коричневого і навіть чорно-земельного кольорів* (День. — № 125–126. — 17–18.07.2015).

У мові преси находимо також складні слова із підкресленим протиставленням протилежних (антонімічних) значень, які передають єдине поняття, що відповідно сприяє створенню ефекту протиставлення понять, напр.: *Бомжоеліта знаходиться в ситуації люстрації правлячого класу* (День. — № 125–126. — 17–18.07.2015); *Серед натовпу чулося оте несаможите плачореготання народу...* (УМ, 19.06.2017); *Ім загрожує кримінальна відповідальність за злісно-добре виконання своєї обов'язків* (ДТ. — № 12. — 31.03–06.04.2018). Проте, слід зауважити, що складних іменників зі значенням протиставності є не так багато, оскільки такі одиниці притаманні більше художньому стилю, у публіцистичному ж з їх допомогою автор вдається до емоційно-естетичного впливу на читача.

Найбільш продуктивним типом є юкстапозити, у яких один компонент щодо іншого виступає прикладкою. Кількісне зростання цих слів у сучасному газетному дискурсі спричинене дією зовнішньо- та внутрішньомовних чинників, що зумовлено насамперед прагненням мовця зменшити складність мовного виразу, цим самим збільшити кількість інформації, яку він хоче донести реципієнтові. Найбільшу групу таких слів становлять одиниці на позначення осіб, напр.: *Неврастенічний художник-алкоголік виступає тут у космогонічній ролі приреченого теурга*. (ЛУ. — № 35

(5768). — 27.09.2018.); *Серед його дружин була жінка-інвалід* (ЛУ. — № 27–28 (5810–5811). — 03.08.2019); *Білий пуховий берет, замшеві на корках туфлі — такої відзигорної кралі-красуні їхній вербівський куток* (ЛУ. — № 27–28 (5810–5811). — 03.08.2019); *Немає мови — вважає він і його мудрагелі-радники — не буде і держави Україна* (День. — № 227–228. — 11–12.12.2015); *Микола Деяк мешкає разом із батьком-інвалідом, матір'ю-поштаркою* (День. — № 150–151. — 21–22.08.2015).

Емоційної виразності, асоціативності, іронічності надають газетному текстові складні слова, які мають на меті передати метафоричний зміст висловлювання. Такі слова становлять чималий пласт у мові ЗМІ, оскільки журналісти дуже часто вдаються до такого виду словотворення аби надати новотворам найбільшої образності: «...якби упродовж століть не виховувався особливий тип українця — **раба-гнуцкошиєнка...**» (ЛУ. — № 41 (5774). — 08.11.2018); *Навчіть його, свого проводиря, не будь слугою в Путіна-царя* (ЛУ. — № 27–28 (5810–5811). — 03.08.2019); *А чого ще чекаєти людям, які обирають за «гречки-аптечки»?* (День. — № 227–228. — 11–12.12.2015); *Відсоток «політамеб», у яких відсутні мізки, істотно зріс* (День. — № 125–126. — 17–18.07.2015); *Але це швидко минає, коли подібний «медіа-філософ» конкретно отримує по голові* (День. — № 197–198. — 30–31.10.2015). Поєднання таких компонентів безумовно підкреслює образність висловлювання, адже незвичні поєднувані частини посилюють образно-естетичну асоціативність завдяки вживанню двох різних за сферою вживання лексем.

Ще однією особливістю лексико-словотвірних інновацій у сучасному газетному дискурсі є утворення їх за аналогією до вже існуючих лексичних одиниць: *алкомат* ← автомат з алкоголем (ЛУ, 21.08.2016); *армійленд* ← армійський Діснейленд (УМ, 29.07.2015), *бандерленд* ← країна бандер (ДТ, 14.06.2016), *Кадировленд* ← країна Р. Кадирова (УТ, 18.05.2013), *олігархоленд* ← країна олігархів (День, 03.10.2018); *бульбостан* ← країна бульби (ЛУ, 21.08.2016); *віджимомоніка* ← економіка, побудована на віджимі (ДТ, 24.06.2014); *ковбасокрил* ← гвинтокрил з ковбаси (День, 23.12.2016); *лайкоман* ← особа, яка любить лайки (ЛУ, 04.03.2013); *селфініада* ← процес, пов'язаний із селфі (День. — № 66–67. — 14.04.2017), напр.: *«Гуммаршрут» допоміг дітям переселенців з шкільним приладдям* (День. — № 197–198. — 30–31.10.2015); *Сьогодні народилося нове — щоправда, не надто схвальне — слово: склянкомат* (ЛУ. — № 6–7 (5789–5790). — 9.02.2014).

Оказіоналізми мають чи не найбільшу експресивність у мові преси. У сучасному газетному дискурсі фіксуємо надзвичайно велику кількість складних дериватів-оказіоналізмів оскільки вони передають авторське бачення подій, явищ, фактів дійсності. О. М. Дорофєєва зауважує, що «оказіональне слово з властивою йому незвичайністю, яскравістю, високою впливовою силою допомагає реалізації авторських комунікативних настанов» [2, с. 5–6]. Оказіональні новотвори серед усіх функцій літературних слів переважно виконують дві функції — номінативну і прагматичну, тобто передати інформаційно-комунікативне навантаження того чи того лексичного новотвору та відобразити творчий характер мовленнєвої діяльності автора цим самим дібрати експресивний еквівалент до уже існуючого поняття, таким способом оказіональні складні слова набувають додаткового комунікативно-прагматичного навантаження. Це зумовлено тим, що інформація в газетах та журналах розрахована на емоційне сприйняття реципієнта, тому поява оригінальних складних новотворів є основою пошуку нестандартного висловлення думки та відтворення певної мовної ситуації, напр.: *І ось ми після одної такої «чарконаради» ідемо від «склянки» додому до станції метро* (ЛУ. — № 9 (5792). — 02.03.2019); *«Є боротьба за долю України. Все інше — то велике мискоборство»* (ЛУ. — № 41 (5774). — 08.11.2018); *Я сама пробувала багато разів переганяю сливянку, від якої, як сказав мені власник ресторану — «ніякого болиголову, ані етіногризу»* (ЛУ. — № 13–14 (5796–5797). — 30.03.2019); *Такий собі медведковбивач* (від назви комахи медведка) (Газета по-українськи. — № 66 (1413). — 11.05.2012); *Зваживши на уроки «єдинонеділмої» русифікації України* (День. — № 237. — 22.12.2016). Однак слід зазначити, що більшість таких оказіональних складних слів своїм ідейно-стильовим навантаженням зрозумілі лише в певному контексті. Як бачимо ці утворення виконують найрізноманітніші функції, але щоб зрозуміти чи є вони вдалими, треба спочатку правильно усвідомити мету їх створення та їх значення. А це в свою чергу залежить від вміння автора пояснити значення оказіонального утворення.

Висновки та перспективи дослідження. Аналіз текстів ЗМІ, зокрема газет, дає змогу дійти висновку, що сучасний газетний дискурс становить особливу сферу для функціонування мови, у якій відбуваються процеси, що не тільки відбивають особливу ситуацію взагалі, а й впливають на структуру мовної системи. Основними функціями газетного дискурсу є інформування та вплив на реципієнта за допомогою мовних засобів. Одним із видів таких мовних засобів є складні слова, які виконують кілька стилістичних функцій: оцінну, емоційно-експресивну (засобами гумору, іронії та сатири, характеризують ті чи ті ознаки, події, явища в суспільстві), що сприяє обміну соціально значимою актуальною інформацією між комунікантами.

У перспективі наукової розвідки убачаємо дослідження стилістичного та комунікативно-прагматичного потенціалу складних слів, що уможливить встановлення глибинних процесів комунікації, зокрема у мові ЗМІ.

Література

1. Азарова Л. Є. Складні слова в українській мові : структура, семантика, концепція «золотої» пропорції : монографія. Вінниця : Універсум-Вінниця, 2000. 222 с.
2. Дорофеева О. М. Оказіональне слово в сучасній російськомовній газетно-журнальній комунікації (комунікативно-прагматичний та соціокогнітивний аспекти) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Київ, 2003. 20 с.
3. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 477 с.
4. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1987. 352 с.
5. Нелюба А. М. Явища економії в словотвірній номінації української мови. Харків, 2007. 302 с.
6. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ : Наукова думка, 1996. 175 с.
7. Серажим, К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище : методологія, архітектоніка, варіативність. [На матеріалах сучасної газетної публіцистики] : монографія. За ред. В. Різуна. Київ, 2002. 392 с.
8. Селіванова, О. О. Основи теорії мовної комунікації : підручник. Черкаси : Вид-во Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.
9. Степанов Є. М. Семантизація деяких слів української мови в умовах російсько-українського білінгвізму. *Семантика, синтактика, прагматика мовленнєвої діяльності : Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, 25–27 січня 1999*. Львів : Літопис, 1999. С. 175–179.
10. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : монографія. 2-ге вид., перероб. Київ : Пуґач, 2005. 388 с.
11. Христіанінова Р. О., Загороднова В. Ф., Глазова С. М. та ін. Мовні одиниці у газетному дискурсі початку ХХІ століття : колективна монографія. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2017. 157 с.

References

1. Azarova, L. Ye. (2000), *Complex words in the Ukrainian language: structure, semantics, the concept of «golden» proportion* [Skladni slova v ukrains'kii movi: struktura, semantyka, kontseptsiya «zolotoi» proporsii : monohrafiya], Universum-Vinnitsia, Vinnitsia, 222 p.
2. Dorofeeva, O. M. (2003), *Occasional word in modern Russian-language newspaper and magazine communication (communicative-pragmatic and sociocognitive aspects) : Author's thesis* [Okazional'ne slovo v suchasniy rosiys'komovniy hazetno-zhurnal'niy komunikatsii (komunikativno-prahmatychniy ta sotsiokohnitivniy aspekty) : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk], Kyiv, 20 p.
3. Karasik, V. I. (2002), *Language circle: personality, concepts, discourse* [Yazykovoy krug : lichnost', kontsepty, diskurs], Peremena, Volgograd, 477 p.
4. Koval, A. P. (1987), *Practical stylistics of the modern Ukrainian language* [Praktychna stylistyka suchasnoi ukrains'koi movy : navch. posib.], Vyshcha shkola, Kyiv, 352 p.
5. Neliuba, A. M. (2007), *Phenomena of economy in the word-forming nomination of the Ukrainian language* [Yavysycha ekonomiyi v slovotvirniy nominatsiyi ukrainskoyi movy], Kharkiv, 302 p.
6. Pocheptsov, H. H. (1996), *Communication theory* [Teoriya komunikatsiyi], Naukova dumka, Kyiv, 175 p.
7. Serazhym, K. S. (2002), *Discourse as a sociolinguistic phenomenon: methodology, architecture, variability. [On the materials of modern newspaper journalism] [Dyskurs yak sotsiolinhval'ne yavysheche : metodolohiya, arkhitektonika, variatyvnis't'. [Na materialakh suchasnoyi hazetnoyi publitsystyky]: monohrafiya]*, Za red. V. Rizuna, Kyiv, 392 p.
8. Selivanova, O. O. (2011), *Fundamentals of the theory of language communication* [Osnovy teoriiy movnoyi komunikatsiyi : pidruchnyk], Vydavnytstvo Chabanenko Yu. A., Cherkasy, 350 p.
9. Stepanov, Ye. M. (1999), «Semanticization of some words of the Ukrainian language in terms of Russian-Ukrainian bilingualism», *Semantics, syntactics, pragmatics of speech activity : Proceedings of the All-Ukrainian scientific conference, January 25–27, 1999* [«Semantyzatsiya deyakyx sliv ukrayins'koyi movy v umovakh rosiys'ko-ukrayins'koho bilinhvizmu», *Semantyka, syntaktyka, prahmatyka movlennyevoyi diyal'nosti : Materialy Vseukrayins'koyi naukovoї konferentsiyi, 25–27 sichnya 1999*], Litopys publishing house, Lviv, pp. 175–179.
10. Styshov, O. A. (2005), *Ukrainian vocabulary of the late twentieth century (based on the language of the media)* [Ukrains'ka leksyka kintsia XX stolittya (na materiali movy zasobiv masovoyi informatsiyi) : monohrafiya], Puhach, Kyiv, 388 p.
11. Khrystianinova, R. O., Zahorodnova, V. F., Hlazova, S. M., Kryzhko, O. A., Oliynyk, E. V., Pavlyk, N. V., Yunosova, V. O. (2017), *Language units in the newspaper discourse of the beginning of the XXI century* [Movni odynytsi u hazetnomu dyskursi pochatku XX stolittya : kolektyvna monohrafiya], Vydavnychi budynok Melitopols'koyi mis'koyi drukarni, Melitopol, 157 p.

ПОПКОВА Оксана Анатольевна,

аспирант кафедры украинского языка Херсонского государственного университета, ул. Университетская, 27, г. Херсон, 73000, Украина; тел.: +38 095 5501230; e-mail: popkova-oxana@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0794-8959

СОВРЕМЕННЫЙ ГАЗЕТНЫЙ ДИСКУРС КАК СФЕРА ОБЪЕКТИВАЦИИ СЛОЖНЫХ СЛОВ

Аннотация. В представленной статье проанализирована роль современного газетного дискурса в обогащении лексического состава языка средств массовой информации сложными словами, описаны особенности функционирования сложных слов в газетно-публицистическом контексте. **Цель** исследования — проанализировать современный газетный дискурс, учитывая обогащение и пополнение лексического состава языка сложными словами, а также описать особенности функционирования сложных слов в известных всеукраинских газетах за 2015–2020 гг. **Объектом** исследования являются газетно-публицистические тексты как фактор пополнения и обновления украинской лексики.

Предметом изучения является потенциал сложных слов в текстах современных газет. **Материал** исследования выбран из популярных всеукраинских газет, изданных в 2015–2020 гг. **Результаты** анализа особенностей функционирования сложных лексических единиц в современном газетном дискурсе позволяют сделать следующие **выводы**: в современном газетном дискурсе фиксируется большое количество сложных лексем, что обусловлено основным назначением СМИ — быстро реагировать на злободневные события, процессы, факты современности; сложные слова используются в разных стилистических целях; они позволяют создавать коммуникативно-прагматический эффект, то есть через воздействие на читателя вызвать ответную реакцию реципиента, уменьшая тем самым сложность языкового выражения и одновременно увеличивая количество сообщаемой информации; основные функции газетного дискурса — информирование и воздействие на реципиента с помощью языковых средств. Перспектива исследования видится в изучении стилистического и коммуникативно-прагматического потенциала сложных слов в различных жанрах газетного дискурса.

Ключевые слова: речь газеты, языковая экономия, современный газетный дискурс, сложные слова.

Oksana A. POPKOVA,

Postgraduate of the Ukrainian language department of Kherson State University; 27 University str., Kherson, 73000, Ukraine; tel.: +38 095 5501230; e-mail: popkova-oxana@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0794-8959

MODERN NEWSPAPER DISCOURSE AS A SPHERE OF COMPLEX WORDS OBJECTIVATION

Summary. The article presents analyzes the role of modern newspaper discourse in enriching the lexical structure of the language of the media with complex words, describes the features of the functioning of complex words in the newspaper-journalistic context. The **purpose** of the study is to analyze modern newspaper discourse in terms of enrichment and replenishment of the lexical structure of the language with complex words, as well as to describe the features of complex words on the material of well-known all-Ukrainian newspapers in 2015–2020. The **object** of research is newspaper and journalistic texts as the main factor in replenishing and updating Ukrainian vocabulary. The **subject** of study is the potential of complex words in the texts of modern newspapers. The research **material** was selected from well-known all-Ukrainian newspapers for the period 2015–2020. The **results** of the analysis of the functioning of complex lexical units in modern newspaper discourse peculiarities allow us to draw the following **conclusions**: A large number of complex lexemes are recorded in modern newspaper discourse. It is due to the main purpose of the media — to respond quickly to topical events, processes, facts of our time. Compound words are used for different stylistic purposes; they allow you to create a communicative-pragmatic effect, that is, they cause a recipient's response due to the impact on the reader. It reduces the complexity of lingual expression and increases the amount of information communicated. The main functions of newspaper discourse are to inform and influence the recipient using lingual means. The prospect of the study is seen in the study of the stylistic and communicative-pragmatic potential of complex words in various genres of newspaper discourse.

Key words: newspaper language, language economy, modern newspaper discourse, complex words.

Статтю отримано 08.04.2020 р.